

H-015001

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA0CM501 : Compulsory English

(Text : A Book of Plays)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

Instructions : (1) Figures to the right indicate full marks.

(2) Indicate clearly the options you attempt.

1 Answer in brief any seven of the following questions : 14

- (1) Why does Lomov want to marry Natalia ?
- (2) How does Lomov get into his first argument with Natalia ?
- (3) Why does Wasserkopf want his tuition fees back ?
- (4) How does the mathematics master trap Wasserkopf ?
- (5) What are the sergeant and the other policemen doing on the quay ?
- (6) Why does the sergeant ask his comrades not to keep watch with him ?
- (7) What was the cause of the second quarrel between Natalia and Lomov ?
- (8) How do the teachers decide to foil Wasserkopf's avowed intention ?
- (9) What does the sergeant say about the political prisoner who has broken jail ?

- (10) What does the man in rags tell the sergeant about the man in poster ?
- (11) Why did the principal get surprised when Wasserkopf demanded refund of fees ?
- (12) Why does Natalia ask her father to call Lomov back ?

- 2 (a) Read the following passage carefully and answer the 10 questions given below.

Happiness does not consist in riches, although it is very easy to believe that it does. True wealth would be much better defined as 'character' for a man can only be happy when he is at peace with himself. The richest men are often the most unhappy. Since they do not realize that a man's wealth does not consist of the abundance of things which he possesses, but in the sort of man that he is. The Greeks wrote over the entrance to one of their most famous temples the words 'Know Thyself'. They understood that in order to be happy a man must face life honestly. He cannot expect to 'get' if he never 'gives'. He cannot be happy himself if he never makes others happy. A man's life is of no importance or value at all unless he succeeds in influencing, helping or encouraging those among whom he lives. For too many people are not living at all, but are just existing for themselves alone; they receive no happiness from life because they never give happiness to others.

Questions :

- (i) How can man be happy ?
- (ii) What according to the writer does happiness consist in ?
- (iii) What was the belief of the Greeks about life ?
- (iv) When does life be considered as meaningful ?
- (v) Give a suitable title to the passage.

(b) Match the words given in Column A with their meanings in Column B : 4

A	B
(1) Distinctly	(1) Unbelievable
(2) Enthusiasm	(2) Clever
(3) Tactful	(3) Zeal
(4) Incredible	(4) Clearly

3 (a) Fill in the blanks using correct form of verbs given in the bracket. 7

- (1) If you tell the truth, Mona _____ you. (to forgive)
- (2) If Mahesh was offered a job, he _____ it. (to take)
- (3) If Tilak _____ sincere, he will succeed. (be)
- (4) Unless Seema _____ her fault, her boss would not reinstate her. (to admit)
- (5) Jainish must be back before midnight, otherwise he _____ in the house. (to allow)
- (6) They must go tomorrow, whether they _____ ready or not. (be)
- (7) Do not call my father, unless you _____ his help. (to need)

(b) Translate the following dialogue into Gujarati.

7

Sergeant : Where are you going ?

Man : I'm a poor ballad singer, you honour.
I thought to sell some of these ballads to
the sailors.

Sergeant : Stop ! Didn't I tell you stop ? You can't
go on there.

Man : Oh, very well. It's a hard thing to be poor.
All the world's against the poor !

Sergeant : Who are you ?

Man : I'm one Jimmy Walsh, a ballad singer.

Sergeant : Jimmy Walsh ? I don't know that name.

4 (a) Write a letter to the health officer drawing his
attention to the insanitary state of your town.

8

OR

Write a letter to the editor of a daily to start a relief
fund for helping flood victims of Kerala.

(b) Match the words given in 'A' with their synonyms
given in 'B'.

3

A. admire, country, finish, begin, compel, vacant

B. complete, commence, nation, force, empty, praise

(c) Match the words given in 'A' with their Antonyms
given in 'B'.

3

A. beautiful, pride, knowledge, accept, innocent, joy

B. Ignorance, guilty, reject, grief, ugly, humility.

5 Answer the following questions choosing from the options given below :

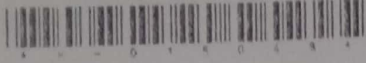
14

- (1) Lomov goes to Natalia's house with
  - (A) a bouquet of flower
  - (B) a love letter
  - (C) a marriage proposal
- (2) Refund is a play about
  - (A) an income tax refund
  - (B) getting fees back paid to the school
  - (C) a bank refund
- (3) The author of "The marriage proposal" is :
  - (A) a Russian playwright
  - (B) an English playwright
  - (C) an American playwright
- (4) The author of "refund" is from
  - (A) Bulgaria
  - (B) Hungary
  - (C) Russia
- (5) Wasserkopf is sent to school to demand a refund of his tuition fees by
  - (A) his wife
  - (B) leaderer, a schoolmate
  - (C) his parents
- (6) Wasserkopf greets his teachers :
  - (A) with a firm handshake
  - (B) with abuses and insult
  - (C) with adulation

[Contd...

- (7) The teachers decide to re-examine Wasserkopf
- (A) Orally
  - (B) by giving him a written test
  - (C) informally
- (8) In the end Wasserkopf loses the battle of nerves because of the alertness and agility of
- (A) the geography teacher
  - (B) the maths teacher
  - (C) the history teacher
- (9) The title of the play "The Rising of the Moon" is reminiscent of :
- (A) a famous Irish ballad which celebrates patriotism
  - (B) an Irish myth
  - (C) an ancient epic
- (10) In the end the Sergeant realizes that the fugitive
- (A) has lied to him as to conceal his identity
  - (B) has deceived him
  - (C) has made a fool of himself
- (11) _____ is the father of Natalia.
- (A) Tschubukov
  - (B) Ivan Lomov
  - (C) Stepanovna

- (12) The Sergeant and his subordinates want to arrest the fugitive for _____ hundred pound reward and a promotion.
- (A) one (B) two
(C) four
- (13) _____ was the cause of the second quarrel between Natalia and Lomov.
- (A) A piece of land (B) A dog
(C) A house
- (14) Lady Gregory is :
- (A) an English playwright
(B) an Irish playwright
(C) an Indian playwright

H-015048

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C501 : Sanskrit - Sangna Prakaranam
(Siddhant Kaumudit)

Charpat Panjarika Stotram

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (क) नीयेनाभांथी कोर्ष पशु बे सूत्रो समञ्जवो : 6
- (1) हलन्त्यम् । १-३-३
- (2) उपदेशेऽजनुनासिक इत् । १-३-२
- (3) पूर्वत्रासिद्धम् । ८-२-१
- (4) अणुदित्सवर्णस्य चाप्रत्ययः । १-१-६९
- (ख) नीयेनाभांथी कोर्ष पशु बे टूंकनोध लपो : 8
- (1) प्रत्याहार
- (2) अनुनासिक संज्ञा
- (3) सवर्ष संज्ञा
- (4) उदात्त-अनुदात्त-स्वरित संज्ञा
- 2 (क) नीयेनाभांथी कोर्ष पशु बे सूत्रो समञ्जवो : 6
- (1) सुप्तिङन्तं पदम् । १-४-३४
- (2) उपसर्गाः क्रियायोगे । १-४-५९
- (3) न वेत्ति विभाषा । १-१-४४
- (4) हलोऽनन्तराः संयोगः । १-१-७
- (ख) नीयेनाभांथी कोर्ष पशु बे टूंकनोध लपो : 8
- (1) अनुवृत्ति
- (2) संहिता संज्ञा
- (3) वृद्धि संज्ञा
- (4) गुण संज्ञा

[Contd...

H-015048]

- 3
- સાધનની વિવિધતા તો
 તદનુસાર કુળને તો
 સ્વભાવે વાસ્તે દેશભેદ
 ધર્મ-વિધિની તત્ત્વજ્ઞતા
- (2) કા તે કાના કલ્પે પુત્રઃ
 સસારોઽવમતીવ વિવિત્રઃ ।
 કસ્યત્વ કઃ કુત આયાત
 સ્તત્ત્વં ચિન્તય યદિદં બ્રાન્તઃ ॥
- (3) કુરુતે ગઙ્ગાસાગરગમનં
 વ્રતપરિપાલનમથવા દાનમ્ ।
 જ્ઞાનવિહીનઃ સર્વમનેન
 મુક્તિં ન ભજતિ જન્મશતેન ॥
- (4) ભગવદ્ગીતા કિંચિદધીતા
 ગઙ્ગાજલલવણિકા પીતા ।
 સકૃદપિ યેન મુરારિસમર્ચા
 ક્રિયતે તસ્ય યમેન ન ચર્યા ॥

(ખ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ટૂંકનોંધ લખો :

8

- (1) જીવનની અનિત્યતા
- (2) મોહનાશની ઉપયોગિતા
- (3) શંકરાચાર્યના મતે યોગનું મહત્ત્વ
- (4) શંકરાચાર્યનું જીવન

4 . સ્તોત્ર સાહિત્યનાં લક્ષણો જણાવી, ચર્પટપંજરિકાનું સ્તોત્ર તરીકે મૂલ્યાંકન કરો. 14

અથવા

4 ચર્પટપંજરિકાને આધારે માનવજીવનનાં સામાન્ય લક્ષણો જણાવો. 14

H-015048]

5 (ક) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

6

- (1) અષ્ટ પ્રત્યાહારમાં કયા વર્ણોનો સમાવેશ થાય છે ?
(ક) વ્યંજનો, (ખ) સ્વરો, (ગ) અનુનાસિકો
- (2) નીચેનામાંથી વૈયાકરણમુનિત્રય માં કોનો સમાવેશ થતો નથી ?
(ક) વશિષ્ઠ, (ખ) પાણિનિ, (ગ) પતંજલિ
- (3) પ્રત્યેક માલેશ્વરસૂત્રોની અંતે આપેલા વ્યંજનોને શું કહે છે ?
(ક) સૂત્રાન્ત, (ખ) અનુબન્ધ, (ગ) પ્રત્યાહાર
- (4) ચર્પટપંજરિકા અન્ય કયા નામે ઓળખાય છે ?
(ક) મોહનાશન, (ખ) મોહમુદ્ગર, (ગ) શિવ મહિમ્ન:
- (5) શંકરાચાર્યનો સિદ્ધાંત કયો છે ?
(ક) દ્વૈતવાદ, (ખ) દ્વૈતાદ્વૈતવાદ, (ગ) અદ્વૈતવાદ
- (6) કયા બે શત્રુઓ મનુષ્યને અધોગતિએ લઈ જાય છે ?
(ક) કામ અને મોહ, (ખ) લોભ અને મોહ, (ગ) મોહ અને મત્સર

(ખ) યોગ્ય જોડકાં જોડો :

8

(અ)	(બ)
(1) પતંજલિ	(ક) સમભાવ
(2) દેહ	(ખ) ઉપ્માક્ષરો
(3) સૂત્ર	(ગ) ચાંદની
(4) આત્મજ્ઞાન	(ઘ) માલેશ્વરસૂત્ર
(5) કૌમુદી	(ચ) અચેતન
(6) ભટ્ટીજી દીક્ષિત	(છ) સ્વલ્પાક્ષર
(7) શ, ષ, સ, હ	(જ) ભાષ્યકાર
(8) વર્ણ સમાખ્યાય	(ઝ) વૈયાકરણ સિદ્ધાંત કૌમુદી

H-015049

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C502 : Sanskrit

(श्रीमद्भगवद्गीता)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 (अ) नीचेनाभांथी अेक श्लोकनो अनुवाढ सड विवरण करे : 4

(1) अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावार्दाश्च भाषसे ।

गतासूनगताशूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥

(2) यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।

स यत्प्रमाणं करुते लोकस्तदनुवर्तते ॥

(ब) “अर्जुनविषादयोग” अध्याय-१नो सार लखो. 10

अथवा

(ब) नीचेनाभांथी कोरु पणु डे टूंकनोध लखो : 10

(1) स्थितप्रज्ञना लक्षणो

(2) सांख्ये बुद्धि

(3) लोक संग्रह

(4) आत्मानी अमरता.

2 (अ) नीचेनाभांथी अेक श्लोकनो अनुवाढ करी विवरण करे : 4

(1) परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।

धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥

(2) विद्याविनय संपन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ।

शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥

H-015049]

1

[Contd...

- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ટૂંકનોંધ લખો :
- (1) યજ્ઞના પ્રકારો
  - (2) કર્મ - અકર્મ - વિકર્મ
  - (3) યોગભ્રષ્ટની સ્થિતિ
  - (4) ધ્યાનની અવસ્થા.

અથવા

10

- (બ) કર્મસંન્યાસયોગનું રસદર્શન કરો.

4

- 3 (અ) કોઈ એક વિશે નોંધ લખો :

- (1) જ્ઞાન - વિજ્ઞાન
- (2) પરા - અપરાપ્રકૃતિ.

- (બ) રાજવિદ્યા - રાજગૃહ્યયોગ અધ્યાય - ૯નો સાર લખો.

10

અથવા

- (બ) ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે)

- (1) શુક્લગતિ - કૃષ્ણગતિ
- (2) ભક્તના પ્રકારો
- (3) અધિદેવ - અધિયજ્ઞ
- (4) રાજવિદ્યા - રાજગૃહ્ય

10

- 4 ભગવત ગીતામાં જીવન જીવવાની કળા વિશે વિસ્તારથી સમજાવો.

14

અથવા

- 4 શ્રીમદ્ભગવદગીતામાં મનોવિજ્ઞાન સમજાવો.

14

- 5 (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો :

8

- (1) યુદ્ધના સમયે કોણ પ્રથમ શંખ ફૂંકે છે ?
- (2) ગીતા અનુસાર કેવો મનુષ્ય ચોર કહેવાય ?
- (3) જ્ઞાન કોના વડે ઢંકાયેલું છે ?
- (4) ગુડા કેશ શબ્દને સમજાવો.
- (5) બ્રહ્મનિર્વાણ કોને પ્રાપ્ત થાય છે ?
- (6) આતતાયી કોને કહેવાય ?
- (7) ગીતાના સાતમા અધ્યાયનું નામ શું છે ?
- (8) ગીતાના બારમા અધ્યાયનું નામ શું છે ?

(अ) योग्य जोडी गोठवो :

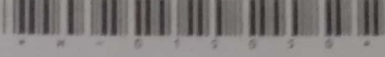
6

(अ)

- (1) धर्मक्षेत्रम्
- (2) स्थितप्रज्ञ
- (3) धनंजय
- (4) योगारूढः
- (5) जनकादयः
- (6) योगभ्रष्ट

(ब)

- (A) अर्जुन
- (B) शमः कारणम्
- (C) शूचीनां गेहे
- (D) लोकसंग्रहम्
- (E) कुरुक्षेत्रम्
- (F) सुखेषुविगतस्पृह

H-015050

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C503 : Sanskrit

(भाषाप्रवेश: एवं छन्दसि)

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 (अ) नीचेनामांथी कोरुपरा आठ वाक्योनी संसुकृतमांथी गुजरातीमां अनुवाद करो. 8

- (1) एषः राजेशः ।
- (2) मम नाम रामचन्द्रः ।
- (3) वयं संसुकृतछात्राः ।
- (4) वृक्षः अस्ति फलं नास्ति ।
- (5) तत्र वनम् अस्ति ।
- (6) कृष्णस्य मित्रम् अर्जुनः अस्ति ।
- (7) शालायाः पुरतः पर्वतः अस्ति ।
- (8) कुम्भकारः घटं रचयति ।
- (9) भवती शीतलं जलम् आनयतु ।
- (10) छात्राः संसुकृतं पठन्ति ।

(ब) नीचेनामांथी कोरुपरा ९ वाक्योना मात्र वचन ओणभावो. 6

- (1) गजः जलं पिबति ।
- (2) वयं विद्यालयं गच्छामः ।
- (3) त्वं गीतं गायसि ।
- (4) यूयं काव्यं लिखथ ।
- (5) नर्तकः नृत्यं करोति ।
- (6) अहं संसुकृतं वदामि ।
- (7) महिला वस्त्रं प्रक्षालयति ।
- (8) भक्तः मन्दिरे पुजां करोति ।

2 (अ) नीचेनामांथी आठ वाक्योनो गुजरातीमांथी संस्कृतमां अनुवाद करो : 8

- (1) आ विद्यालय छे.
- (2) मारुं नाम इशरथ छे.
- (3) त्यां मंठिर छे.
- (4) रामनी पत्नी सीता छे.
- (5) वायु अषे ज छे.
- (6) ग्रंथालयमां पुस्तकी छे.
- (7) पर्वतनी सामे नदी छे.
- (8) हुं संस्कृत लक्षुं छुं.
- (9) मंठिरनी उपर धजा छे.
- (10) तुं क्यारे योगासन करे छे ?

(ब) नीचेनामांथी कोईपइ छ संख्याने संस्कृत भाषामां लपो. 6

(1) ०५	(2) १२
(3) १७	(4) २७
(5) ३६	(6) ४५
(7) ४०	(8) २२

3 (अ) नीचेनामांथी कोईपइ अक विषय पर संस्कृतमां सात-आठ वाक्यो लपो. 7

- (1) मातुः परिचयः ।
- (2) स्व-परिचयः ।

(ब) नीचेनामांथी कोईपइ अक सुभाषित श्लोकने विस्तारपूर्वक समजावो. 7

- (1) हस्तस्य भूषणं दानं सत्यं कण्ठस्य भूषणम् ।
श्रोत्रस्य भूषणं शास्त्रं भूषणैः किं प्रयोजनम् ॥
- (2) शैले शैले न माणिक्यं मौक्तिकं न गजे गजे ।
सज्जना न हि सर्वत्र चन्दनं न वने वने ॥

4 (अ) नीचेनामांथी कोईपइ बे छंदनी उदाहरण सहित समजूती आपो. 10

(1) पृथ्वी	(2) मंदाकान्ता
(3) शिखरिणी	(4) शार्दूलविकीरितम्

(બ) નીચેના કોઈપણ એક ઉદાહરણને બંધારણ સહિત સમજાવો.

4

- (1) નિન્દન્તુ નીતિનિપુણાઃ યદિ વા સ્તુવન્તુ
લક્ષ્મી સમાવિશતુ ગચ્છતુ વા યથેષ્ટમ્ ।
અથૈવ મરણમસ્તુ યુગાન્તરેણ વા
ન્યાયાત્પથઃ પ્રવિચલન્તિ પદં ન ધીરાઃ ॥
- (2) અયિ કઠોર ! યશઃ કિલ તે પ્રિયં
કિમયશો નનુ ઘોરમતઃ પરમ્ ।
કિમભવદ્વિપિને હરિણીદૃશઃ
કથય નાથ ! કથં વત મન્યસે ॥

5 (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો.

8

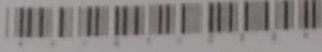
- (1) ણ્ણા _____ । (વૃક્ષઃ / નદી / યાનમ્)
- (2) રામઃ વનં _____ । (ગતવાન્ / ગતવતી / ગતવત્)
- (3) _____ પુત્રઃ અભિમન્યુઃ અસ્તિ । (અર્જુનં / અર્જુનાત્ / અર્જુનસ્ય)
- (4) _____ ફલાનિ સન્તિ । (વૃક્ષમ્ / વૃક્ષે / વૃક્ષાત્)
- (5) શ્લોકાઃ _____ સન્તિ । (ગ્રન્થેષુ / ગ્રન્થાત્ / ગ્રન્થેન)
- (6) વસુ અને ગ્રહની સંખ્યાથી યતિ _____ ઇંદ્રમાં આવે છે. (હરિણી / સ્વધરા / પૃથ્વી)
- (7) 17-17 અક્ષરોના ચરણવાળો ઇંદ્ર _____ છે. (અનુષ્ટુપ / ઉપજાતિ / શિખરિણી)
- (8) 'નનમયય' ગણબંધારણ _____ ઇંદ્રનું છે. (હરિણી / માલિની / પૃથ્વી)

(બ) યોગ્ય વિકલ્પ સાથે જોડકાં ગોઠવો :

6

(અ)	(બ)
(1) યુવકાઃ	પઠતિ
(2) અસ્મદ્	સપ્તમી
(3) છાત્રઃ	તભજજગ
(4) વૃક્ષે	૧૯ અક્ષરાણિ
(5) વસન્તતિલકા	સન્તિ
(6) શાર્દૂલવિક્રીડિતમ્	અસ્માકમ્

H-015052

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C505 : Sanskrit

(Sankhyakarika - Ishwarkrushnakrut)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 (अ) गमे ते ऐक कारिका समजावो :

5

- (1) असदकरणादुपादानग्रहणात् सर्वसम्भवाभावात् ।
शक्तस्य शक्यकरणात् कारणभावाच्च सत्कार्यम् ॥
- (2) जननमरणकरणानां प्रतिनियमाद् अयुगपत्प्रवृत्तेश्च ।
पुरुषबहुत्वं सिद्धं त्रैगुण्यविपर्ययाच्चैव ॥

(ब) टूंकनोंध लपो : (गमे ते ऐक)

9

- (1) सांख्यदर्शनमां गुणत्रयः
- (2) सांख्यदर्शननो सत्कार्यवाद

2 (अ) गमे ते ऐक कारिका समजावो :

5

- (1) अन्तः करणं त्रिविधं दशधा बाह्यं त्रयस्य विषयाख्यम् ।
साम्प्रतकालं बाह्यं त्रिकालमाभ्यन्तरं करणम् ॥
- (2) एते प्रदीपकल्पाः परस्परविलक्षणा गुणविशेषाः ।
कृत्स्नं पुरुषस्यार्थं प्रकाश्य बुद्धौ प्रयच्छन्ति ॥

(ब) टूंकनोंध लपो : (गमे ते ऐक)

9

- (1) सांख्यदर्शन अनुसार सृष्टि प्रक्रिया
- (2) सांख्यदर्शनमां ईश्वर.

3 (अ) गमे ते ऐक कारिका समजावो :

5

- (1) धर्मेण गमनमूर्ध्वं गमनधस्ताद् भवत्यधर्मेण ।
ज्ञानेन चापवर्गो विपर्ययादिष्यते बन्धः ॥
- (2) रङ्गस्य दर्शयित्वा निवर्तते नर्तकी यथा नृत्यात् ।
पुरुषस्य तथाऽत्मानं प्रकाश्य विनिवर्तते प्रकृतिः ॥

(ब) टूंकनोंध लपो : (गमे ते ऐक)

9

- (1) नव प्रकारनी तुष्टिओ
- (2) सांख्यदर्शन मुजब प्रकृतिपुरुषसंयोगः

H-015052]

1

[Contd...

4 'સાંખ્ય' શબ્દનો અર્થ આપી સાંખ્યદર્શનના મુખ્ય સિદ્ધાંતો જણાવો. 14
અથવા

4 સાંખ્યદર્શનના ઉદ્દગમ અને વિકાસની ચર્ચા કરો. 14

5 (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો : 7

(1) _____ ગુણ ગુરુ અને આવરણરૂપ છે.

(1) સત્વગુણ, (2) રજોગુણ, (3) તમોગુણ

(2) _____ એ અહંકારનું લક્ષણ છે.

(1) નિશ્ચય, (2) અભિપ્રાય, (3) સંકલ્પ-વિકલ્પ

(3) અંતઃકરણનો વ્યાપાર _____ કાળમાં હોય છે.

(1) માત્ર વર્તમાન, (2) માત્ર ભૂતકાળ, (3) ત્રણેય

(4) પંચમહાભૂતો _____ કહેવાય.

(1) વિશેષ, (2) અવિશેષ, (3) વિશેષાવિશેષ

(5) _____ શરીર સંસરણ કરે છે.

(1) સ્થૂળ શરીર, (2) સૂક્ષ્મ શરીર, (3) કારણ શરીર

(6) તમસૂના _____ પ્રકારો છે.

(1) ચાર, (2) છ, (3) આઠ

(7) _____ નથી બંધન પામતો નથી મોક્ષ પામતો કે નથી સંસાર પામતો.

(1) પુરુષ, (2) પ્રકૃતિ, (3) ઈશ્વર

(બ) જોડકાં જોડો : 7

(અ)

(બ)

(1) ધર્મથી

(1) બંધન

(2) અધર્મથી

(2) ઈચ્છાની નિર્વિઘ્ન પૂર્તિ

(3) જ્ઞાનથી

(3) મોક્ષ

(4) અજ્ઞાનથી

(4) પ્રકૃતિમાં લય

(5) વૈરાગ્યથી

(5) ઉર્ધ્વગતિ

(6) અવૈરાગ્યથી

(6) સંસાર

(7) ઐશ્વર્યથી

(7) અધોગતિ

H-015054

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C507 : Sanskrit

(Core Course)

(Essay)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1	વૈદિક દેવતાનું સ્વરૂપ.	14
	અથવા	
1	ભારતીય દર્શનમાં મોક્ષવિચાર.	14
2	મહાભારત : એક વિશ્વકોશ	14
	અથવા	
2	આદિકાવ્ય રામાયણ.	14
3	કાલિદાસના રૂપકોમાં નાયકો અને નાયિકાઓ.	14
	અથવા	
3	આધુનિક સંસ્કૃત સાહિત્યના કવિઓ.	14
4	ભારતીય દર્શનમાં કર્મ અને પુનર્જન્મનો સિદ્ધાંત.	14
	અથવા	
4	પ્રમુખ ઉપનિષદોનો પરિચય.	14
5	(અ) એક-બે વાક્યમાં જવાબ આપો :	6
	(1) અન્તરિક્ષ સ્થાનીય દેવો કયા કયા છે ?	
	(2) કાશ્મીરી કવિ ઉત્પલદેવે કઈ સ્તોત્રાવલી રચી છે ?	
	(3) વેદો કેટલા છે ? કયા કયા ?	
	(4) અલકનંદા કાવ્યસંગ્રહ કયા આધુનિક સંસ્કૃત કવિની રચના છે ?	
	(5) રામાયણના સાત કાંડોના નામ જણાવો.	
	(6) એકવીસમી શતાબ્દીના મૂર્ધન્ય વિદ્વાન કવિનું નામ આપો.	

H-015054]

1

[Contd...

(બ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરી :

- (1) દુસ્થાનીય પ્રધાન દેવતા _____ છે.
 (a) ચન્દ્ર:
 (b) અગ્નિ
 (c) સૂર્ય:
- (2) મહાભારત _____ પર્વોમાં વિભાજિત છે.
 (a) 18
 (b) 19
 (c) 20
- (3) _____ નાયિકા સ્વર્ગની અપ્સરા છે.
 (a) શકુન્તલા
 (b) ઉર્વશી
 (c) માલવિકા
- (4) ઋગ્વેદના સાતમાં મંડળના ઋષિ _____ છે.
 (a) વસિષ્ઠ:
 (b) વામદેવ:
 (c) વિશ્વામિત્ર:
- (5) જૈન કવિ માનતુંગાચાર્યનું _____ જૈનધર્મમાં અતિપ્રભાવક સ્તોત્ર ગણાય છે.
 (a) જ્ઞાનલોચનસ્તોત્ર
 (b) સ્વયંભૂસ્તોત્ર
 (c) ભક્તામરસ્તોત્ર
- (6) તળ્ડુલપ્રસ્થીયમ્ ના કર્તા _____ છે.
 (a) હર્ષદેવ માધવ
 (b) રાધાવલ્લભ ત્રિપાઠી
 (c) રમાશંકર તિવારી
- (7) _____ ઉપનિષદને કેટલાક બ્રહ્મોપનિષદ્ પણ કહે છે.
 (a) ઇશ
 (b) કેન
 (c) કઠ
- (8) સાંખ્યદર્શન અનુસાર _____ મૂળ તત્વો છે.
 (a) પુરુષ-પ્રકૃતિ
 (b) વિદ્યા-અવિદ્યા
 (c) જ્ઞાન-અજ્ઞાન

H-015019 Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C501 : Gujarati

(Arvachin Gujarati Sahityano Itihas Bhag-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 સુધારક યુગના સાહિત્યને ઘડનારાં મહત્વનાં પરિબળોનો વિગતે પરિચય કરાવો. 14

અથવા

1 નોંધ લખો : (કોઈ પણ બે)

(1) દલપતરામની કવિતા

(2) નર્મદનું ગદ્યસાહિત્ય

(3) નવલરામનું વિવેચન

(4) સુધારકયુગમાં સાહિત્યક્ષેત્રે નવપ્રસ્થાનો.

2 પંડિતયુગને ઘડનારાં મહત્વનાં પરિબળો વર્ણવી, આ યુગના સાહિત્યની વિશેષતાઓનો પરિચય કરાવો. 14

અથવા

2 નીચેનામાંથી કોઈ એક સર્જકનો પરિચય કરાવો :

(1) ગોવર્ધનરામ

(2) નરસિંહરાવ દિવેટીયા

(3) બ. ક. ઠાકોર

3 ગાંધીયુગનાં વ્યાવર્તક લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

3 નીચેનામાંથી કોઈ એક સર્જકની સર્જકતાનો પરિચય કરાવો :

(1) કનૈયાલાલ મુનશી

(2) ઉમાશંકર જોશી

(3) ઝવેરચંદ મેઘાણી.

[Contd...

4 કૃતિ પરિચય કરાવો : (કોઈ પણ બે)

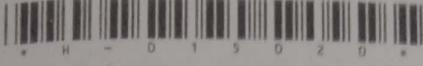
- (1) પૂર્વાલાપ
- (2) મિથ્યાભિમાન
- (3) કરણધેલો
- (4) દક્ષિણાયન.

5 નીચેના સવાલોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ આપો :

14

- (1) સુધારક યુગના પ્રમુખ સાહિત્યકારો _____ છે.
 (અ) ઉમાશંકર - સુંદરમ્ (બ) રાજેન્દ્ર - નિરંજન
 (ક) દલપત - નર્મદ (ડ) નરસિંહ - પ્રેમાનંદ
- (2) ઉમાશંકર જોશીના _____ સંગ્રહને જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર પ્રાપ્ત થયો હતો.
 (અ) વિશ્વશાંતિ (બ) ગંગોત્રી
 (ક) પ્રાચીના (ડ) નિશીથ
- (3) 'સત્યપ્રકાશ' સાપ્તાહિકના પ્રકાશનું નામ _____ છે.
 (અ) નવલરામ (બ) નર્મદ
 (ક) કરસનદાસ મૂળજી (ડ) ફાર્બસ સાહેબ
- (4) ગાંધીયુગના _____ કવિને 'રાષ્ટ્રીય શાયર'નું બિરૂદ આપવામાં આવ્યું છે.
 (અ) ઉમાશંકર જોશી (બ) સુંદરમ્
 (ક) ઝવેરચંદ મેઘાણી (ડ) કાકાસાહેબ
- (5) ગુજરાતી સાહિત્યની પ્રથમ આત્મકથા _____ છે.
 (અ) મારી હકીકત (બ) મારી દુનિયા
 (ક) જીવનરંગ (ડ) સત્યના પ્રયોગો
- (6) ગુજરાતી સાહિત્યની પ્રથમ નવલિકા અને તેના લેખક _____ છે.
 (અ) ગોવાલણી - કંચનલાલ મહેતા (બ) મારી કમલા - મનુશી
 (ક) પોસ્ટ ઓફિસ - ધૂમકેતુ (ડ) ગૃહ પ્રવેશ - સુરેશ જોષી
- (7) ગુજરાતી સાહિત્યમાં ગદ્યનો પિતા _____ છે.
 (અ) દલપતરામ (બ) નર્મદ
 (ક) નવલરામ (ડ) રણછોડભાઈ ઉધ્યરામ
- (8) 'શબ્દસૃષ્ટિ' સામયિક _____ સંસ્થા પ્રકાશિત કરે છે.
 (અ) સાહિત્ય અકાદમી, ગાંધીનગર
 (બ) સાહિત્ય અકાદમી, દિલ્હી
 (ક) ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ
 (ડ) ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ

- (9) 'યુગમૂર્તિ વાર્તાકાર' તરીકે _____ સર્જક જાણીતા છે.
 (અ) ઝવેરચંદ મેઘાણી (બ) કનૈયાલાલ મુનશી
 (ક) રમણલાલ દેસાઈ (ડ) ઉમાશંકર જોશી
- (10) ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રથમ વિવેચક _____ છે.
 (અ) મહિપતરામ (બ) દલપતરામ
 (ક) નવલરામ (ડ) કેશવ હર્ષદ ધ્રુવ
- (11) સાક્ષરયુગ બીજા _____ નામથી ઓળખાય છે.
 (અ) સુધારાનો યુગ (બ) પંડિતયુગ
 (ક) ગાંધીયુગ (ડ) સૌદર્યયુગ
- (12) ગુજરાતી ગઝલના પ્રણેતા _____ છે.
 (અ) બાલાશંકર કંથારિયા (બ) કાન્ત
 (ક) કલાપી (ડ) મણિલાલ દ્વિવેદી
- (13) 'કોશિયો પણ સમજી શકે એવું સાહિત્ય સર્જો' - એવું વિધાન _____ કર્યું છે.
 (અ) ઉમાશંકર જોશી (બ) સુંદરમ્
 (ક) બળવંતરાય ઠાકોર (ડ) ગાંધીજી
- (14) કવિ ન્હાનાલાલનું ઉપનામ _____ છે.
 (અ) શેષ (બ) ધનશ્યામ
 (ક) સ્વૈર વિહારી (ડ) પ્રેમ-ભક્તિ

H-015020

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C502 : Gujarati

(Bhashavignan Ane Gujarati Bhasha No Parichay-1)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

- 1 ભાષાનું માનવ વ્યવહારમાં સ્થાન જણાવી, તેના વિવિધ ઉપયોગો જણાવો. 14
અથવા
- 1 ભાષાની વિવિધ વ્યાખ્યાઓ આપી, તેના સ્વરૂપ લક્ષણોની ચર્ચા કરો. 14
- 2 વાગ અવયવોનો ખ્યાલ આપી, ગુજરાતી ભાષાની ઉચ્ચારણ પ્રક્રિયા સમજાવો. 14
અથવા
- 2 ભાષાની પરિવર્તનશીલતાનો ખ્યાલ આપો. 14
- 3 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે) 14
(1) માન્ય ભાષા અને બોલી
(2) ચરોતરી બોલીની લાક્ષણિકતાઓ
(3) પટ્ટણી બોલીની ઉચ્ચારણ વિષયક લાક્ષણિકતાઓ
(4) સૌરાષ્ટ્રી બોલીની વ્યાકરણ વિષયક લાક્ષણિકતાઓ
- 4 અપભ્રંશથી અર્વાચીન ગુજરાતી સુધીના વિકાસના મુખ્ય તબક્કાઓ વર્ણવો. 14
અથવા
- 4 ટૂંકનોંધ લખો : (બંને) 14
(1) ભારતના ભાષાકૂળો
(2) સંયુક્ત વ્યંજનનો લોપ

[Contd...

H-015020]

- 5 યોગ્ય વિકલ્પ શોધી ઉત્તર જણાવો :
- (1) જે પોતે અર્થ નથી ધરાવતો પણ જેને અર્થભેદક રીતે પ્રયોજી શકાય તેને _____ કહેવાય. (બ) રૂપ ઘટક
 (અ) ધ્વનિ ઘટક (ડ) શબ્દ ઘટક
 (ક) વાક્ય ઘટક
- (2) અર્થ ધરાવતા નાનામાં નાના એકમને _____ કહે છે. (બ) અક્ષર
 (અ) વ્યંજન (ડ) રૂપ ઘટક
 (ક) ઘટક
- (3) ભાષા અને બોલી વચ્ચે ખરેખર _____ ભેદ રહેલો છે. (બ) સ્વરૂપગત
 (અ) ધ્વનિગત (ડ) વ્યાવહારિક
 (ક) તાત્વિક
- (4) કોલેજના વિદ્યાર્થીઓમાં મજાક-મસ્તી માટે પ્રયોજાતા ભાષાભેદને _____ કહે છે. (બ) ગુપ્ત બોલી
 (અ) પ્રાદેશિક બોલી (ડ) ધંધાદારી બોલી
 (ક) સ્લેન્ગ
- (5) 'હ' શ્રુતિનો અભાવ અને માન્ય ગુજરાતીના 'હ'નો લોપ _____ બોલીનું લક્ષણ છે. (બ) ચરોતરી
 (અ) પટ્ટણી (ડ) સૌરાષ્ટ્રી
 (ક) સુરતી
- (6) નીચેનામાંથી _____ ધ્વનિ ઘટકો અનુનાસિક છે. (બ) ણ, ન, મ
 (અ) ક, ખ, ગ, ઘ (ડ) પ, ફ, બ, ભ
 (ક) ચ, છ, જ, ઝ
- (7) નાદૂત્તરી કંપન અનુભવે ત્યારે _____ ધ્વનિઓ મળે છે. (બ) અઘોષ
 (અ) ઘોષ (ડ) મહાપ્રાણ
 (ક) મર્મર
- (8) માન્ય ગુજરાતી ભાષામાં સાદા સ્વરો _____ છે. (બ) દસ
 (અ) આઠ (ડ) સોળ
 (ક) બાર
- (9) નીચેનામાંથી _____ ધ્વનિઓ તાલવ્ય છે. (બ) ચ, છ, જ
 (અ) ક, ખ, ગ (ડ) પ, ફ, બ
 (ક) ટ, ઠ, ડ
- (10) નીચેનામાંથી _____ ધ્વનિઓ સંઘર્ષા છે. (બ) ચ, છ, જ
 (અ) સ, શ, હ (ડ) ણ, ન, મ
 (ક) ય, વ

- (11) ભારત-યુરોપીય પરિવારની સૌથી પ્રાચીન શાખા _____ છે.
 (અ) ઈટલિક (બ) હિટ્ટાઈટ
 (ક) તોખારિયન (ડ) કેલ્ટિક
- (12) કર્મ-ક્રમ-કામ એ પરિવર્તન _____ પ્રકારનું પરિવર્તન છે.
 (અ) ધ્વનિ પરિવર્તન (બ) રૂપ પરિવર્તન
 (ક) શબ્દ પરિવર્તન (ડ) પદ પરિવર્તન
- (13) પૂર્વકાલીન પ્રાકૃત ભાષાના નમૂનાઓ _____ ગ્રંથમાં મળે છે.
 (અ) રામાયણ (બ) મહાભારત
 (ક) ત્રિપિટક (ડ) શિલાલેખ
- (14) ગુજરાતી ભાષા _____ પ્રાકૃતમાંથી ઉદ્ભવી છે.
 (અ) શૌરસેની (બ) પાલિ
 (ક) પૈશાચી (ડ) માગધી

H-015021

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C503 : Gujarati

(Sahitya Vivechanana Siddhanto Bhag-1)

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 લલિતકલાની વિભાવના સ્પષ્ટ કરી તેને વિશેના ભારતીય વિદ્વાનોના મંતવ્યોની સમીક્ષા કરો. 14

અથવા

કલા એટલે શું ? ઉપાદાન ભેદ કલાભેદ ચર્ચા, કાવ્યકલા-સાહિત્યકલા અન્ય કલાઓની અપેક્ષાએ કઈ રીતે શ્રેષ્ઠ છે તે સમજાવો.

- 2 ભરતના રસસૂત્રને આધારે રસનિષ્પત્તિની પ્રક્રિયા સમજાવો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)

- (1) આનંદવર્ધનનો ધ્વનિવિચાર
(2) ક્ષેમેન્દ્રનો ઔચિત્યવિચાર.

- 3 પ્રશિષ્ટ અને કૌતુકરાગી સાહિત્યનાં ભેદક લક્ષણા અંગે ચર્ચા કરો. 14

અથવા

ટૂંક નોંધ લખો : (બંને)

- (1) વાસ્તવદર્શી સાહિત્ય વિશે નોંધ લખો
(2) આધુનિક સાહિત્યની વિચારધારા સ્પષ્ટ કરો.

- 4 કાવ્યના પ્રયોજનની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

'કાવ્ય હેતુ' - વિશે સવિસ્તર નોંધ લખો.

[Contd...

H-015021]

1

5 યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી જવાબ લખો :

- (1) 'કલા મનોગત અભિવ્યક્તિ છે' - એવું _____ એ કહ્યું છે.
 (અ) એરિસ્ટોટલ (બ) કોંચે
 (ક) ટાગોર (ડ) કોલરિજ
- (2) કલાના મુખ્ય બે પ્રકાર _____ છે.
 (અ) શિલ્પ-સ્થાપત્ય (બ) કવિતા-વિવેચન
 (ક) લલિત-લલિતેતર (ડ) સાહિત્ય-સંગીત
- (3) ઉપાદાનની સૂક્ષ્મતાને આધારે કલાની ઉચ્ચાવચ્ચતાની ચર્ચા કરનાર કલામીમાંસક _____ હતા.
 (અ) પ્લેટો (બ) હેગલ
 (ક) લોન્જાઈનસ (ડ) ભરત
- (4) લલિતકલાઓમાં _____ ને શ્રેષ્ઠકલા ગણવામાં આવે છે.
 (અ) શિલ્પ (બ) ચિત્ર
 (ક) સંગીત (ડ) સાહિત્ય
- (5) 'લિટરેચર ઓફ પાવર'ને ગુજરાતીમાં _____ કહે છે.
 (અ) લલિત સાહિત્ય (બ) લલિતેતર સાહિત્ય
 (ક) કથાસાહિત્ય (ડ) કાવ્યસાહિત્ય
- (6) કુન્તકે કાવ્ય-સાહિત્યની વ્યાખ્યા આપી તે ગ્રંથનું નામ _____ છે.
 (અ) શ્રાદ્ધવિવેક (બ) વકોક્તિજીવિતમ
 (ક) કાવ્યાલંકાર (ડ) કાવ્યપ્રકાશ
- (7) 'શબ્દાર્થો સહિતૌ કાવ્યમ્' -કાવ્ય-સાહિત્યની આ વ્યાખ્યા _____ એ આપી.
 (અ) રુદ્રટ (બ) ભામહ
 (ક) રાજશેખર (ડ) મમ્મટ
- (8) 'રમણીયાર્થ પ્રતિપાદકઃ શબ્દઃ કાવ્યમ્' - એ સાહિત્યની વ્યાખ્યા _____ એ આપી.
 (અ) જગન્નાથ (બ) ભામહ
 (ક) રાજશેખર (ડ) મમ્મટ
- (9) 'Poetry is musical thought' - કાવ્યની આ વ્યાખ્યા _____ એ આપી છે.
 (અ) વર્ડઝવર્થ (બ) શેલી
 (ક) મેથ્યુ આર્નોલ્ડ (ડ) કાર્લાઈલ
- (10) અંગ્રેજી 'classical' શબ્દની બહુ નજીકનો ગુજરાતી પર્યાય _____ છે.
 (અ) સૌષ્ઠવપ્રિય (બ) કૌતુકપ્રિય
 (ક) રંગદર્શી (ડ) સ્વચ્છંદતાવાદી

- (11) પ્રયોગશીલતા _____ સાહિત્યિક વલણ સાથે સંકળાયેલી સંજ્ઞા છે.
 (અ) સૌષ્ઠવપ્રિય (બ) કૌતુકપ્રિય
 (ક) વાસ્તવવાદી (ડ) આમાંથી એક પણ નહિ
- (12) વાસ્તવવાદ _____ સ્તરની પ્રજાને આકારે છે.
 (અ) તમામ સ્તર (બ) નીચલા સ્તર
 (ક) મધ્યમ સ્તર (ડ) ઉચ્ચ સ્તર
- (13) વિભાવના બે પ્રકાર _____ છે.
 (અ) સ્થાયી અને સંચારી (બ) રસ અને ભાવ
 (ક) આલંબન અને ઉદ્દીપન (ડ) વિભાવ અને અનુભાવ
- (14) 'કવિતા એટલે આત્માની અમૃત કલા' - એવું વિધાન _____ એ કર્યું છે.
 (અ) દલપતરામ (બ) રમણભાઈ નીલકંઠ
 (ક) સુંદરમ્ (ડ) આનંદશંકર ધ્રુવ

H-015023

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C505 : Gujarati

('Hajar Choryasini Maa' - Mahashvetadevi)

(Anuvadak - Nispruha Desai)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 અનુવાદનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી અનુવાદનું મહત્વ અને પ્રયોજન સમજાવો. 14

અથવા

1 વર્તમાન સમયમાં અનુવાદની ઉપયોગિતા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. 14

2 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથાને આધારે મહાશ્વેતા દેવીની નવલકથાકાર તરીકેની લાક્ષણિકતાઓ જણાવો. 14

અથવા

2 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથામાં માતૃ સંવેદનાનું આલેખન છે - આ વિધાનને 14 મૂલવો.

3 ટૂંકનોંધ લખો : (કોઈ પણ બે) 14

(1) 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથાનું શીર્ષક

(2) 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથામાં સુજાતા-દિવ્યનાથનું દામ્પત્યજીવન

(3) 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથામાં આરંભ અને અંત

(4) 'હજાર ચોર્યાસીની મા' નવલકથામાં રચના રીતિ

H-015023]

1

[Contd...

4 નીચે આપેલ કોઈ પણ એક કાવ્યનું રસદર્શન કરાવો :

(1) મંગલ મંદિર ખોલો

મંગલ મંદિર ખોલો,

દયામય !

મંગલ મંદિર ખોલો !

જીવનવન અતિ વેગે વટાવ્યું,

દ્વાર ઊભો શિશુ ભીળો,

તિમિર ગયું ને જ્યોતિ પ્રકાશ્યો,

શિશુને ઉરમા લ્યો, લ્યો

દયામય !

મંગલ મંદિર ખોલો !

નામ મધુર તમ રચ્યો નિરંતર,

શિશુ સહ પ્રેમે ખોલો,

દિવ્યતૃપાભર આવ્યો બાલક,

પ્રેમે અમીરસ ઢોળો,

દયામય !

મંગલ મંદિર ખોલો !

- નરસિંહ રાવ દિવેટિયા

(2) નિર્દોષ ને નિર્મળ આંખ તારી

નિર્દોષ ને નિર્મળ આંખ તારી

હતી હજી યૌવનથી અજાણ,

કીધો હજી સાસરવાસ કાલે,

શૂંગાર તે પૂર્ણ ચિંતા મહી ક્યો !

ફળી હજી દેહલતા ન પાંગરી,

કૌમાર આછું ઉઘડ્યું ન ઉઘડ્યું,

પહેરી રહે જીવનચુંદડી જરી,

સરી પડી ત્યાં તુજ અંગથી એ !

સંસારના સાગરને કિનારે

ઊભા રહી અંજલિ એક લીધી,

ખારું મીઠું એ સમજી શકે ત્યાં

સરી પડ્યો પાય સમુદ્રની મહી !

છો કાળ આવે, શિશિરોય આવે,

ને પુષ્પ ફળા દવમા પ્રજાળે,

સુકોમળી દેહકળી અરે અરે

વસંતની ફૂંક મહી ખરી પડી !

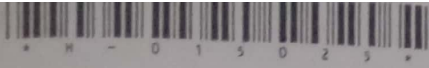
- હરિશ્ચંદ ભટ્ટ

- (1) મહાશ્વેતાદેવીનું જન્મ સ્થળ _____ છે.
 (અ) પંજાબ (બ) કલકત્તા
 (ક) મુંબઈ (ડ) ઢાકા
- (2) મહાશ્વેતાદેવીના શિલ્પકાર ભાઈનું નામ _____ હતું.
 (અ) સાન્ના ચૌધરી (બ) મુકેશ ચૌધરી
 (ક) મનિષ ચૌધરી (ડ) તુષાર ચૌધરી
- (3) મહાશ્વેતાદેવીનું મોટાભાગનું સાહિત્ય _____ કોમ માટે પ્રેરણાસ્ત્રોત બની રહ્યું.
 (અ) બારિયા (બ) આદિવાસી
 (ક) બંગાળી (ડ) ગુજરાતી
- (4) 'હજાર ચોર્યાસીની મા' કૃતિ મૂળ _____ ભાષામાં લખાયેલી છે.
 (અ) બંગાળી (બ) હિન્દી
 (ક) મરાઠી (ડ) પંજાબી
- (5) મહાશ્વેતાદેવી પાસેથી _____ નું જીવનચરિત્ર મળે છે.
 (અ) ધી ક્વીન ઓફ અમેરિકા (બ) ધ ક્વીન ઓફ ઈંગ્લેન્ડ
 (ક) ધ ક્વીન ઓફ આફ્રિકા (ડ) ધી ક્વીન ઓફ ઝાંસી
- (6) ઈ.સ. 1997 માં મહાશ્વેતાદેવીને _____ નામનો સર્વોચ્ચ એવોર્ડ મળ્યો.
 (અ) સાહિત્ય અકાદમી એવોર્ડ (બ) જ્ઞાનપીઠ એવોર્ડ
 (ક) મેગ્સેસ એવોર્ડ (ડ) પદ્મશ્રી એવોર્ડ
- (7) સુજાતાના દિકરાની લાશ _____ થી મળે છે.
 (અ) મોનોકુર (બ) કાંટાપુકુર
 (ક) મનોમુકુર (ડ) સિનેનુકુર
- (8) સુજાતાની નોકરાણીનું નામ _____ હતું.
 (અ) હેમા (બ) હેત
 (ક) હિર (ડ) હેમ
- (9) બિનીના લગ્ન _____ સાથે નક્કી થાય છે.
 (અ) ટોની કાપડિયા (બ) ચેટરજી
 (ક) અમિત (ડ) શરદ
- (10) 'હજાર ચોર્યાસીની મા'ની પ્રથમ આવૃત્તિ ઈ.સ. _____ માં પ્રગટ થઈ.
 (અ) 1999 (બ) 2000
 (ક) 2001 (ડ) 2002

[Contd...

- (11) બિનોય ભટ્ટાચાર્ય _____ લેખન માટે પ્રસિદ્ધ હતા.
(અ) કટાર લેખન (બ) નિબંધ લેખન
(ક) નાટ્ય લેખન (ડ) કાવ્ય લેખન
- (12) મહાશ્વેતાદેવીનું અવસાન _____ ના કારણે થયું.
(અ) તાવ (બ) કોલેરા
(ક) કેન્સર (ડ) હૃદયરોગનો હુમલો
- (13) ફ્રેન્સ નાટક પરથી અંગ્રેજોમાં રચાયેલ 'મોક ડોક્ટર'નું ગુજરાતી રૂપાંતર
_____ નામે થયું છે.
(અ) ભટ્ટનું ભોપાળું (બ) મિથ્યાભિમાન
(ક) જાલકા (ડ) હુન્નરખાનની ચડાઈ
- (14) મહાશ્વેતાદેવીએ વારાણસી શહેર સંદર્ભે રચેલ કૃતિ _____ છે.
(અ) હજાર ચોર્યાસીની મા (બ) સંઘર્ષ
(ક) રુદાલી (ડ) ક્યુંકિ ક્યુંકિ લડકી ?

H-015025

Seat No. _____

B. A. (Sem.-V) Examination

November - 2022

BA00C507 : Gujarati

('Narsinh Mahetana Pado' - Sampadak - Anantray Raval)
(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
(2) જમણી બાજુ દર્શાવેલ આંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

1 નરસિંહ મહેતાના સમગ્ર સાહિત્ય સર્જનનો પરિચય કરાવો. 14

અથવા

1 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિશે નોંધ લખો : 14

- (1) નરસિંહનું કૌટુંબિક જીવન
- (2) નરસિંહ મહેતાનો સમય
- (3) નરસિંહ મહેતાના જીવન વિશે પ્રચલિત દંતકથાઓ
- (4) આદિ આખ્યાનકાર નરસિંહ

2 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'ને આધારે નરસિંહની કવિ તરીકેની સિદ્ધિઓ અને મર્યાદાઓ જણાવો. 14

અથવા

2 નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિશે નોંધ લખો : 14

- (1) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં આત્મવૃત્તાંતનાં પદો
- (2) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં કૃષ્ણ બાળલીલાનાં પદો
- (3) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં ગોપી ભક્તિનાં પદો
- (4) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'ની કાવ્યબાની

3 ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં રાસલીલાનાં પદો
- (2) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં ભક્તિબોધનાં પદો
- (3) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં તત્ત્વદર્શનનાં પદો
- (4) 'નરસિંહ મહેતાનાં પદો'માં અલંકાર અને ચિત્રનિર્માણ શક્તિ

[Contd...

H-015025]

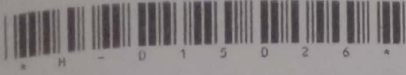
- 4 વિચાર વિસ્તાર કરો : (કોઈ પણ બે)
- (1) 'કદમ અસ્થિર હો એને કદી રસ્તો નથી જડતો, અડગ મનના મુસાફરને હિમાલય પણ નથી નડતો.'
  - (2) 'પીળા પર્ણો ફરી નથી થતાં કોઈ કાળે જ લીલાં, ભાંગ્યાં હૈયા ફરી નથી થતા કોઈ કાળે જ રસીલાં.'
  - (3) 'હૈયાનો હિમાળો ગાળી ગાળીને વહશું હેતથી ગંગ.'
  - (4) 'ઊંચી-નીચી ફર્યા કરે, જીવનની ઘટમાળ, ભરતી એની ઓટ છે, ઓટ પછી જુવાળ.'

5 નીચે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરો :

14

- (1) નરસિંહ મહેતાની માતાનું નામ શું હતું ?
 (અ) રાજકોર (બ) દયાકોર
 (ક) રૂપ કુંવર (ડ) ઈલાબા
- (2) નીચેનામાંથી નરસિંહની આખ્યાનકલ્પ કૃતિ કઈ છે ?
 (અ) મામેરું (બ) હૂંડી
 (ક) ઝારીનાં પદ (ડ) સુદામા ચરિત્ર
- (3) નરસિંહની કવિતાને 'ત્રીજા નેત્રની પ્રસાદી' તરીકે કોણે ઓળખાવી છે ?
 (અ) કનૈયાલાલ મુનશી (બ) બ.ક. ઠાકોર
 (ક) કલાપી (ડ) રા.વિ. પાઠક
- (4) નરસિંહ મહેતાનું મૂળ વતન કયું હતું ?
 (અ) જૂનાગઢ (બ) ભાવનગર
 (ક) તળાજા (ડ) બગસરા
- (5) નરસિંહે રચેલાં પદોની સંખ્યા કેટલી છે ?
 (અ) 889 (બ) 768
 (ક) 777 (ડ) 896
- (6) નરસિંહ મહેતા રોજ સવારે કયા કુંડમાં સ્નાન કરવા જતા હતા ?
 (અ) દામોદર (બ) હવન
 (ક) તુલસીદાસ (ડ) જમના
- (7) નરસિંહ ઉપર કયા કવિની અસર જોવા મળે છે ?
 (અ) પ્રેમાનંદ (બ) જયદેવ
 (ક) દયારામ (ડ) ભાલણ
- (8) 'કૃષ્ણ-સુદામા'નાં પદોની કથા કયા ગ્રંથમાં જોવા મળે છે ?
 (અ) મહાભારત (બ) રામાયણ
 (ક) બાઈબલ (ડ) ભાગવત

- (9) નરસિંહને કૃષ્ણનો પ્રથમ સાક્ષાત્કાર કયા રૂપે થયો હતો ?
 (અ) રાસલીલા (બ) બાળલીલા
 (ક) ચાતુરીઓ (ડ) દાણલીલા
- (10) નરસિંહ મહેતાએ કેટલાં પદો રચવાનો સંકલ્પ કર્યો ?
 (અ) સવા લાખ (બ) બે હજાર
 (ક) એક લાખ (ડ) પાંચસો
- (11) નરસિંહ મહેતાનું ઉત્તમ પ્રદાન કયા પદોમાં છે ?
 (અ) બાળલીલાના (બ) જ્ઞાન વૈરાગ્યના
 (ક) રાસલીલાના (ડ) કૃષ્ણ-સુદામાના
- (12) ભક્ત કવિ નરસિંહ મહેતા કયા યુગમાં થઈ ગયા ?
 (અ) સુધારક યુગ (બ) મધ્યકાલીન યુગ
 (ક) ગાંધી યુગ (ડ) પંડિત યુગ
- (13) 'સખી આજની ઘડી રળિયામણી' એ પદ કયું છે ?
 (અ) ગોપી ભક્તિનું (બ) રાસલીલાનું
 (ક) બાળલીલાનું (ડ) કૃષ્ણ-સુદામાનું
- (14) નરસિંહ મહેતાના કાકાનું નામ શું હતું ?
 (અ) રણછોડદાસ (બ) શામળદાસ
 (ક) પરબતદાસ (ડ) એક પણ નહીં

H-015026

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C501 : Hindi

(Bhartiya Kavyashastra)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ काव्य की परिभाषा देते हुए काव्य के स्वरूप पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
१ काव्य के प्रयोजनों को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए । १४
- २ शब्दशक्ति किसे कहते हैं ? लक्षणा शब्दशक्ति के भेदोपभेदों को सोदाहरण समझाइए । १४
अथवा
२ व्यंजना शब्दशक्ति की परिभाषा देते हुए व्यंजना शब्दशक्ति को उदाहरण सहित समझाइए । १४
- ३ रस के स्वरूप की चर्चा करते हुए रस के विभिन्न अंगों पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
३ शृंगार और वीर रस का सोदाहरण परिचय दीजिए । १४
- ४ निम्नलिखित अलंकारों और छंदों को उदाहरण सहित समझाइए : १४
(अ) श्लेष और उत्प्रेक्षा अलंकार ।
अथवा
(अ) उपमा और रूपक अलंकार ।
(ब) दोहा और शिखरिणी छंद ।
अथवा
(ब) कवित्त और चौपाई छंद ।

[Contd...

५ सूचनानुसार कीजिए :

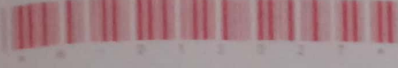
- (क) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थान की पूर्ति कीजिए :
- (१) चित्त को उत्तेजित करनेवाले गुण को _____ कहते हैं ।
(ओज, प्रसाद, माधुर्य)
  - (२) 'मोहन गधा है' वाक्य में _____ शब्द है ।
(वाचक, लक्षक, व्यंजक)
  - (३) हर्ष, भय इत्यादि से रोंगटे खड़े हो जाना _____ अनुभाव है ।
(सात्विक, आंगीक, वाचिक)
  - (४) एक ही वर्ण की एक से अधिक बार पुनरावृत्ति होती है वहाँ _____ अलंकार होता है ।
(यमक, अनुप्रास, श्लेष)
  - (५) फिरदौशी ने 'शाहनामा' नामक ग्रंथ _____ उद्देश्य से लिखा था ।
(धनप्राप्ति, यशप्राप्ति, आनंद की प्राप्ति)

(ख) निम्नलिखित विधान सही है या गलत बताइए :

- (१) 'वाक्यं रसात्मकं काव्यम्' आचार्य विश्वनाथ ने कहा है ।
- (२) 'गाय घास खाती है' वाक्य में लक्षणा है ।
- (३) व्यभिचारीभावों की संख्या आचार्यों ने तैतीस बताई है ।
- (४) तीन-तीन वर्णों के समूह को यति कहते हैं ।
- (५) 'राम-कृष्ण' ब्रज में खेल रहे हैं' वाक्य में साहचर्य कारण है ।

(ग) सही जोड़े मिलाइए :

(अ)	(ब)
(१) अद्भुत	(१) शोक
(२) आ. मम्मट	(२) काव्यालंकार
(३) करुण	(३) विस्मय
(४) आ. भामह	(४) काव्यप्रकाश

H-015027

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C502 : Hindi

(Hindi Bhasha Aur Lipi)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- सूचना : (१) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं ।
(२) वस्तुनिष्ठ प्रश्नों के उत्तर पूर्ण वाक्य में ही लिखें ।

- १ भाषा की परिभाषा देते हुए उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
१ भारोपीय परिवार का विस्तार से परिचय दीजिए । १४
२ भारतीय आर्यभाषाओं का उल्लेख करते हुए आधुनिक भारतीय आर्यभाषाओं का परिचय दीजिए । १४
अथवा
२ हिन्दी की उपभाषाएँ और बोलियों का परिचय दीजिए । १४
३ हिन्दी शब्द-समूह पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
३ हिन्दी खड़ीबोली के विकास पर प्रकाश डालिए । १४
४ देवनागरी लिपि के विकास की रूपरेखा प्रस्तुत कीजिए । १४
अथवा
४ हिन्दी वर्तनी के नियमों को सोदाहरण समझाइए । १४
५ सूचनानुसार कीजिए : ७
(अ) सिद्ध कीजिए कि निम्नलिखित विधान सही (√) या गलत (×) है :
(१) भाषा अर्जित सम्पत्ति है ।
(२) हरियाणी पूर्वी हिन्दी की बोली है ।
(३) भारोपीय परिवार विश्व का सबसे बड़ा भाषा परिवार है ।

[Contd...

- (४) हिन्दी की पाँच उपभाषाएँ हैं ।
(५) हिन्दी भाषा के शब्द-भंडार में चार प्रकार के शब्द हैं ।
(६) खड़ीबोली का विकास शौरसेनी अपभ्रंश के उत्तरी रूप से नहीं हुआ है ।
(७) हिन्दी में 'वर्तनी' कहते हैं उसे गुजराती में जोड़णी कहते हैं ।

(ब) सही विकल्प चुनकर रिक्तस्थान की पूर्ति कीजिए :

- (१) भारोपीय परिवार भौगोलिक दृष्टि से _____ खंड में आता है ।
(अमरीका, यूरोशिया, अफ्रीका)
(२) इलियड और ओडेसी महाकाव्य _____ की रचना है ।
(अरस्तू, होमर, प्लेटो)
(३) अष्टाध्यायी के रचनाकार _____ थे ।
(मम्मट, कात्यायन, पाणिनी)
(४) पंजाबी मुख्यतः _____ लिपि में लिखी जाती है ।
(देवनागरी, कैथी, गुरुमुखी)
(५) तद्भव शब्द _____ है ।
(सप्त, सात, मातृ)
(६) खड़ीबोली को _____ भी कहा जाता है ।
(हिन्दुस्तानी, बाँगरू, कौरवी)
(७) _____ लिपि में एक वर्ण के लिए एक ध्वनि प्रतीक है ।
(ब्राह्मी, देवनागरी, खरोष्ठी)

H-015028

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C503 : Hindi

(Adhunik Hindi Gadhya ka Itihas) (Up to 1950)

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- १ हिन्दी कहानी के उद्भव और विकास को समझाइए । १४
अथवा
- १ हिन्दी उपन्यास के उद्भव को समझाते हुए प्रेमचंद के 'निर्मला' उपन्यास का परिचय दीजिए । १४
- २ हिन्दी नाटक के उद्भव और विकास पर प्रकाश डालिए । १४
अथवा
- २ संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए : १४
(क) 'अंधेर नगरी' नाटक का परिचय
(ख) एकांकीकार उपेन्द्रनाथ 'अशक'
- ३ हिन्दी निबंध के उद्भव और विकास को समझाइए । १४
अथवा
- ३ हिन्दी आलोचना की विकास यात्रा पर प्रकाश डालिए । १४
- ४ संक्षिप्त टिप्पणी लिखिए : १४
(अ) रेखाचित्र का विकास
अथवा
(अ) हिन्दी संस्मरण साहित्य
(आ) 'पथ के साथी' कृति परिचय
अथवा
(आ) हिन्दी आत्मकथा का विकास

[Contd...

H-015028]

1

- ५ (अ) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए ।
- (१) 'हिन्दी साहित्य का इतिहास' के लेखक _____ हैं ।
(डॉ. नगेन्द्र, भारतेन्दु, आचार्य रामचंद्र शुक्ल)
- (२) _____ ने प्रसाद, निराला और पंत को छायावाद की वृद्धद्वयों घोषित किया ।
(नंददुलारे वाजपेयी, गुलाबराय, डॉ. नगेन्द्र)
- (३) 'तौलिये' एकांकी के रचनाकार _____ हैं ।
(डॉ. रामकुमार वर्मा, उपेन्द्रनाथ अशक, भुवनेश्वर प्रसाद)
- (४) निबंध के माध्यम से हिन्दी गद्य को संवारने का सबसे अच्छा काम _____ ने किया ।
(बालमुकुंद गुप्त, मैथिलीशरण गुप्त, दुर्गाप्रसाद गुप्त)
- (५) 'पथ के साथी' संस्मरण में कुल _____ साहित्यकारों के जीवन की स्मृति हैं ।
(सात, आठ, नौ)
- (६) यशपाल _____ उपन्यासकार हैं ।
(आदर्शवादी, मार्क्सवादी, राजनीतिक)
- (७) _____ बंग महिला की कहानी है ।
(ग्राम, कफन, दुलाईवाली)
- (८) 'दशद्वार से सोपान तक' आत्मकथा के लेखक _____ हैं ।
(हरिवंशराय बच्चन, राहुल सांकृत्यायन, वियोगी हरि)
- (९) प्रतापनारायण मिश्र मूलतः _____ हैं ।
(उपन्यासकार, कहानीकार, निबंधकार)
- (१०) 'चंद्रगुप्त' नाटक एक _____ नाटक है ।
(सामाजिक, ऐतिहासिक, राजनीतिक)

(आ) सही जोड़ मिलाइए :

(क) (ख)

(१) झूठा सच	(१) नाटक
(२) एक घूँट	(२) रेखाचित्र
(३) कोणार्क	(३) उपन्यास
(४) स्मृति की रेखाएँ	(४) एकांकी

H-015029

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C504 : Hindi

(Prayojan Mulak Hindi)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- सूचना : (१) प्रत्येक प्रश्न के उत्तर सूचनानुसार लिखें ।
(२) किसी भी प्रश्न के सभी विभागों के उत्तर एक साथ लिखें ।

- १ प्रयोजन मूलक हिन्दी की परिभाषा देते हुए उसके स्वरूप को स्पष्ट कीजिए । १४
अथवा
१ प्रयोजन मूलक हिन्दी की विशेषताओं को विस्तार-पूर्वक समझाइए । १४
२ राजभाषा का स्वरूप स्पष्ट करते हुए उसके महत्व को समझाइए । १४
अथवा
२ राजभाषा हिन्दी की संवैधानिक स्थिति पर प्रकाश डालिए । १४
३ औपचारिक एवं अनौपचारिक पत्रों में अंतर स्पष्ट कीजिए । १४
अथवा
३ आवेदन पत्र से क्या तात्पर्य है ? आवेदन पत्रों का वर्गीकरण कीजिए । १४
४ अनुवाद की अवधारणा स्पष्ट करते हुए अनुवाद का महत्त्व बताइए । १४
अथवा

संक्षेप में लिखिए :

(अ) टिप्पण लेखन ।

(ब) प्रारूपण ।

- ५ सूचनानुसार कीजिए : १४
(अ) निम्नांकित विधान सही है या गलत (√) सही (×) गलत दर्शाइए । ७
(१) भाषा का मूल रूप वाचिक है ।
(२) आलेखन मूल रूप से दो प्रकार के होते हैं ।

[Contd...

- (३) टिप्पण के लिए अंग्रेजी शब्द नोटिंग है ।
- (४) मानक हिन्दी का विकास खड़ी बोली से हुआ ।
- (५) भाषा का वह रूप जिससे राजकीय कार्य चलाया जाता है : को राष्ट्रभाषा कहा जाता है ।
- (६) राजभाषा अधिनियम-1955 को पारित किया गया था ।
- (७) प्रारूपण को ज्ञापन भी कहा जाता है ।

(ब) हिन्दी में अनुवाद कीजिए ।

दक्षिण आफ्रिकी युद्धनी जेम गांधीने भारत आव्या बाद अही पश भारतना लोकोंने अपील करी के तेओ ब्रिटनने पडेला विश्वयुद्ध दरम्यान मदद करे अने आ माटे तेमणे भारतीयोनी मिलिटरीमां भरती करवानुं काम पश यालु कर्यु. धर आंगणे गुजरातीओ अने बिहारीओनी पडपे उभा रहीने तेमणे ब्रिटिश द्वारा भारतीयोनां दमन विरुद्ध अवाज उठावीने तेओ भारतीयोनी राष्ट्रवादी यणवणमां सक्रिय तो रह्या पश ब्रिटिशरोनी साथे पोतानां संबंधो तूटी न जाय तेनुं पश तेमणे ध्यान राख्युं. सन १८१८मां ब्रिटिश सरकारे रोलेट बील पसार कर्यु के सरकारनो कोरपण जातनो विरोध करनारने सरकार न्यायपालिकाने जशाव्या वगर सीधी ज केद करी शके. आ बीलना विरोधमां गांधीने अेवुं पगलुं भरवा मजबूर कर्या के जेथी अंग्रेजो साथे तेमना संबंध पर पूर्णविराम मुकाई गयुं. गांधीने सत्याग्रहनुं अेलान करी दीधुं जे पछी तरत आभा देशमां योतरङ्ग हिंसा झटी नीकणी तेवामां ज अमृतसरमां ब्रिटिश लश्करे लगभग ४०० जेटला सत्याग्रहीओने रहेंसी नाभ्या अने मार्शल लो लगावी दीधो. आम अंने पक्षनी हिंसाना कारणे गांधीने लडत आटोपी लेवानी जाडेरात करी दीधी.

H-015031

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C506 : Hindi

(विशिष्ट साहित्यकार)

मोहन राकेश (गद्य)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 मोहन राकेश का जीवन परिचय देकर उनके साहित्यिक वैशिष्ट्य पर प्रकाश डालिए । 14

अथवा

1 'आधे अधुरे' नाटक की कथावस्तु पर प्रकाश डालिए । 14

2 नाटक के तत्वों के आधार पर आधे अधुरे नाटक की समीक्षा कीजिए । 14

अथवा

2 सावित्री की चारित्रिक विशेषताएँ स्पष्ट कीजिए । 14

3 कहानी कला के तत्वों के आधार पर 'मलबे का मालिक' कहानी की समीक्षा कीजिए । 14

अथवा

3 'आद्रा' कहानी की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए । 14

4 ससंदर्भ व्याख्या कीजिए : 14

(अ) खुदा नेक की नेकी बनाये रखें, बद की बदी माफ करें ।

अथवा

(अ) तू चली जाएगी तो मैं यहाँ अकेला कैसे रहूँगा ? मेरी रोटी.... ?

(ब) जिंदगी में और कुछ हांसिल न हो तो कम से कम यह नामुराद मोहरा तो हाथ में ही बना रहे ?

अथवा

(ब) बिलकुल एक से हैं आप लोग ! अलग अलग मुखोटे पर चेहरा ! चेहरा सब का एक ही ।

[Contd...

H-015031]

5 सूचनानुसार उत्तर दीजिए ।

(अ) सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए :

- (1) मोहन राकेश को _____ पुरस्कार से सम्मानित किया गया था ।
(संगीत नाटक अकादमी, साहित्य परिषद, डॉ. आंबेडकर राष्ट्रीय)
- (2) मोहन राकेश _____ कहानी आंदोलन के प्रमुख कर्णधार हैं ।
(समकालीन, साठोतरी, नयी कहानी)
- (3) प्रकाश दुसरा विवाह _____ युवती से करता है ।
(बीना, निर्मला, सुनिता)
- (4) 'आधे अधुरे' नाटक सर्वप्रथम _____ नाट्य संस्थान ने अभिमंचित किया ।
(दिशांतर, राष्ट्रीय नाट्य विद्यालय, रंगवाणी नाट्य संस्था)
- (5) पाकिस्तान के मुसलमान _____ देखने के लिए अमृतसर आये थे ।
(क्रिकेट, फुटबोल, हॉकी मैच)
- (6) बचन की भाषा _____ हिन्दी थी ।
(पंजाबी, बिहारी, राजस्थानी)
- (7) 'एक और जिंदगी' कहानी की नायिका _____ हैं ।
(सीमा, बीना, रीना)

(ब) निम्नलिखित विधानों सही (✓) या गलत (×) पहचानिए :

- (1) मोहन राकेश का 'आधे अधुरे' नाटक सर्वप्रथम सारिका पत्रिका में प्रकाशित हुआ था ।
- (2) मोहन राकेश का जन्म अमृतसर शहर में हुआ था ।
- (3) समय सारथी मोहन राकेश की जीवनी है ।
- (4) जगमोहन एक अवसरवादी प्रेमी है ।
- (5) 'एक और जिंदगी' कहानी की नायिका निर्मला हैं ।
- (6) अब्दुल गनी पाँच साल बाद अमृतसर आये थे ।
- (7) 'आद्रा' कहानी का लाली अध्यापक पद पर नौकरी करता था ।

H-015055-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C501 : Sociology

(Social Research Method) (Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

1 નિદર્શનનો અર્થ આપી, નિદર્શનના લક્ષણો વર્ણવો. 14

અથવા

સંભાવનાત્મક નિદર્શન એટલે શું ? સંભાવનાત્મક નિદર્શનના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

2 નિરીક્ષણનો અર્થ આપી, નિરીક્ષણના પ્રકારો વર્ણવો. 14

અથવા

મુલાકાતનો અર્થ આપી, મુલાકાત અનુસૂચિ અને મુલાકાત માર્ગદર્શિકા સમજાવો.

3 પ્રશ્નાવલી એટલે શું ? આદર્શ પ્રશ્નાવલી ઘડતરનાં સિદ્ધાંતો વર્ણવો. 14

અથવા

પ્રશ્નાવલી પદ્ધતિનો અર્થ અને ઉપયોગિતા સમજાવો.

4 (અ) આંકડાશાસ્ત્રના હેતુ. 7

(બ) નીચે આપેલા પ્રાપ્તિઓ પરથી સાદું અને સંચયી આવૃત્તિ વિતરણ શોધો. 7

(વર્ગ લંબાઈ-10 રાખો)

30	70	28	34	50	25	50	32	69	47
41	60	26	44	63	27	47	29	33	21
35	56	20	48	33	22	56	63	68	70

અથવા

[Contd...

(અ) સામાજિક સંશોધનમાં આંકડાશાસ્ત્રનું મહત્ત્વ. 7

(બ) નીચેની માહિતી પરથી મધ્યસ્થ શોધો. 7

વર્ગ	આવૃત્તિ
0-10	14
10-20	23
20-30	27
30-40	21
40-50	15

N=100

5 (અ) નીચેના વિધાનો સાચા છે કે ખોટા જણાવો. 7

- (1) નિદર્શનના મુખ્યત્વે બે પ્રકાર છે.
- (2) સંશોધન અને સિદ્ધાંત પરસ્પર વિરોધી છે.
- (3) સ્નોબોલ ટેકનિકનો યદ્યચ્છ નિદર્શનમાં સમાવેશ થાય છે.
- (4) શિક્ષિત સમુદાયના અભ્યાસમાં પ્રશ્નાવલીનો ઉપયોગ થાય છે.
- (5) મધ્યક એ અંક ગાણિતિક સરેરાશ છે.
- (6) મુલાકાત અનુસૂચિનો પ્રશ્નાવલી તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય છે.
- (7) સંશોધનમાં ગ્રંથાલયની જરૂર જ પડતી નથી.

(બ) નીચે આપેલા જોડકાં યોગ્ય રીતે જોડો. 7

(અ)

(બ)

(1) નિદર્શ	(1) ગૌણ માહિતી
(2) સંશોધન ડિઝાઈન	(2) વસ્તી ગણતરી
(3) સંભાવનાત્મક નિદર્શન	(3) સૌથી મોટો પ્રાપ્તાંક
(4) વર્ગીકરણ	(4) સમષ્ટિનો ભાગ
(5) સમષ્ટિ સર્વેક્ષણ	(5) સ્તરીત નિદર્શન
(6) સરકારી દસ્તાવેજો	(6) માહિતીનું વિશ્લેષણ
(7) બહુલક	(7) સંશોધન આયોજન

H-015057-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C503 : Sociology

(Social Change)

(Core Course)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
(2) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

1	સામાજિક પરિવર્તનનો અર્થ આપી તેની ખાસીયતો લખો.	14
	અથવા	
1	યંત્રવૈજ્ઞાનિક પરિવર્તનની ભારતીય સમાજ પર થયેલી અસરો લખો.	14
2	સામાજિક આંદોલનના કારણો લખો.	14
	અથવા	
2	સામાજિક સુધારણાનો અર્થ આપી તેના લક્ષણો લખો.	14
3	સામાજિક પરિવર્તનમાં ભારતના બંધારણનો ફાળો લખો.	14
	અથવા	
3	સામાજિક કાનૂનીકરણની સામાજિક પરિવર્તનમાં ભૂમિકા સમજાવો.	14
4	પ્રાર્થના સમાજ વિશે વિગતે નોંધ લખો.	14
	અથવા	
4	થિયોસોફિકલ સોસાયટી વિશે વિગતે નોંધ લખો.	14
5	(A) ખરાખોટા લખો.	7
	(1) જ્હોન્સન-“સાંસ્કૃતિક પરિવર્તન સામાજિક પરિવર્તનનો એક ભાગ છે.”	
	(2) ક્રાંતિ શબ્દ ઈ.સ. 1600માં અંગ્રેજી ભાષામાં પ્રવેશ્યો.	
	(3) સામાજિક સુધારણા એક પ્રકારનું સામાજિક આંદોલન છે.	

[Contd...

- (4) ઈશ્વરચંદ્ર વિદ્યાસાગરે બેન્થુમ શાળા કન્યાઓ માટે શરૂ કરી.
- (5) ઈ.સ. 1919 ગાંધીજી 'મોડર્ન રિવ્યૂ'નું સંપાદન શરૂ કર્યું.
- (6) ભારતમાં પુનરુત્થાન એકમાર્ગી હતું.
- (7) આર્યસમાજની સ્થાપના ઈ.સ. 1857માં થઈ.

(B) જોડકા જોડો :

(A)	(B)
(1) સંસ્કૃતિકરણ	(1) સંસ્કૃતિના ભૂતકાલીન તત્ત્વો
(2) સામાજિક આંદોલન	(2) ઈ.સ. 1950
(3) સામાજિક પરિવર્તન	(3) ઈ.સ. 1766
(4) સામાજિક પુનરુત્થાન	(4) રાજા રામમોહન રાય
(5) ભારતનું બંધારણ	(5) સામાજિક સંબંધોના ગુંફનમાં ફેરફાર
(6) આધુનિક ટપાલ વ્યવસ્થા	(6) સામુહિક પગલું
(7) બ્રહ્મોસમાજ	(7) શ્રીનિવાસ

H-015059-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C505 : Sociology

(Regional Sociology)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

સૂચના : (1) બધા જ પ્રશ્ન ફરજિયાત છે.

(2) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સરખા છે.

1 પ્રદેશનો અર્થ આપી, પ્રાદેશિક સમાજશાસ્ત્રના અભ્યાસનું મહત્વ જણાવો. 14

અથવા

1 આદિવાસીની વ્યાખ્યા આપી, આદિવાસી સમુદાયના લક્ષણો જણાવો. 14

2 ભીલ સમાજજીવનનો પરિચય આપો. 14

અથવા

2 આદિવાસીઓની વિવિધ કલ્યાણ યોજનાઓની તેમના જીવન પર પડેલી અસરો જણાવો. 14

3 આદિવાસી ધર્મની વ્યાખ્યા આપી, તેમની ધાર્મિક માન્યતાઓ અને વિધિ વિધાનો જણાવો. 14

અથવા

3 આદિવાસી સંસ્કૃતિનો અર્થ આપી, તેનું મહત્વ સમજાવો. 14

4 આદિવાસીઓની ઓળખ અને અસ્મિતાની સમસ્યાઓ સમજાવો. 14

અથવા

4 આદિવાસી જીવનમાં આવેલું સામાજિક પરિવર્તન જણાવો. 14

H-015059-G]

1

[Contd...

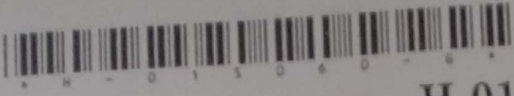
5 સૂચના મુજબ લખો :

(અ) ખાલી જગ્યા પૂરો :

- (1) એલ.પી. વિદ્યાર્થીએ _____ આદિવાસીઓનો અભ્યાસ કર્યો હતો.
(ભીલ, ગારો, ખારિયા)
- (2) બી.આર. રિઝવીએ કોરવા આદિવાસીઓમાં _____ સંગઠનનો અભ્યાસ કર્યો હતો.
(ધાર્મિક, રાજકીય, કુટુંબ)
- (3) જવાહર ગ્રામ સમૃદ્ધિ યોજના _____ વર્ષથી અમલી બની છે.
(2001, 1989-90, 1999)
- (4) _____ એ શુદ્ધ આદિવાસી જૂથોની લાક્ષણિકતાઓ જણાવી છે.
(એલ્વીન, બી.વી. શાહ, એ.આર. દેસાઈ)
- (5) પી.જી. શાહે ગુજરાતના _____ આદિવાસીઓનો અભ્યાસ કર્યો છે.
(રાઠવા, કોંકણા, દુબળા)
- (6) ભારતમાં _____ આદિજાતિઓ અનુસૂચિત આદિજાતિનો દરજ્જો ધરાવે છે.
(212થી ઓછી, 700થી વધુ, 540)
- (7) ગૌરીશંકર પંડ્યાએ _____ આદિજાતિનો અભ્યાસ કર્યો છે.
(દુબળા, કોટવાળિયા, વારલી)

(બ) ખરાં-ખોટા વિધાન લખો :

- (1) ભીલ આદિવાસીઓમાં ભગત ચળવળ 12મી સદીમાં શરૂ થઈ હતી.
- (2) ગુજરાતમાં એસ.પી. પુનાલેકરે 1979માં સુરત વલસાડના આદિવાસીઓમાં હાટનો અભ્યાસ કર્યો હતો.
- (3) ગુજરાતમાં સૌથી વધુ આદિવાસી વસ્તી ડાંગમાં વસે છે.
- (4) રાઠવા આદિવાસીઓના મુખ્યદેવ મોગરા દેવ છે.
- (5) વર્ષ 1960માં આદિવાસી વિસ્તારોમાં ન્યૂ પેટર્ન મુજબની વનબંધુ યોજના અમલમાં આવી.
- (6) પિઠોરાની કલાના કસ્બી તરીકે ભારત સરકાર તરફથી હસ્તકલા એવોર્ડ માનસિંહને પ્રાપ્ત થયો છે.
- (7) ભારતના આદિવાસી ધર્મમાં પ્રકૃતિ પૂજાનું મહત્વ છે.

H-015060-G

Seat No. _____

B. A. (Sem. V) Examination

November - 2022

BA00C506 : Sociology

(Sociology of Religion)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 ધર્મના સમાજશાસ્ત્રની વ્યાખ્યા આપી, ભારતમાં તેનો ઉદ્ભવ અને વિકાસ. 14
અથવા 14
- 1 ધર્મના સમાજશાસ્ત્રનું વિષયવસ્તુ ચર્ચો. 14
- 2 ધર્મના કાર્યો અને વિકાર્યો સમજાવો. 14
અથવા 14
- 2 ધર્મની વિભાવના સમજાવી તેની લાક્ષણિકતાઓ વર્ણવો. 14
- 3 ખ્રિસ્તી ધર્મની ભારતીય સમાજ પર થયેલી અસરો જણાવો. 14
અથવા 14
- 3 હિન્દુ ધર્મનો ખ્યાલ સમજાવી તેની માન્યતાઓ અને આચરણો. 14
- 4 ઓસ્ટ્રેલિયન આદિવાસીઓના ધર્મના અભ્યાસમાં દુર્ધર્મ કરેલું અર્થઘટન સમજાવો. 14
અથવા 14
- 4 વેબરે દર્શાવેલો પ્રોટેસ્ટન્ટ ધર્મ અને ઔદ્યોગિક મૂડીવાદ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. 14
- 5 (અ) ખરા-ખોટા લખો : 7
- (1) ભારતમાં ધર્મ અંગેનો સૌપ્રથમ સમાજશાસ્ત્રીય અભ્યાસ મેક્સ વેબરે કર્યો હતો.
- (2) યહુદીઓમાં શ્વેત અને શ્યામ એવા બે જૂથો છે.
- (3) કાલ્પનિક કથાઓ એ ધર્મનું લક્ષણ છે.
- (4) દુર્ધર્મ ધર્મનું ઘટનાશાસ્ત્રીય અર્થઘટન કર્યું છે.
- (5) ભારતમાં ઈસ્લામ ધર્મની વસ્તી સૌથી વધારે છે.
- (6) હિન્દુ ધર્મમાં ઈશ્વર પ્રાપ્તિના ત્રણ માર્ગો છે.
- (7) ઈસ્લામ ધર્મમાં જકાત એટલે દાન.

H-015060-G]

1

[Contd...

(બ) જોડકાં જોડો :

A	B
(1) ધર્મનું સમાજશાસ્ત્ર	(1) દુર્ધર્મ
(2) ધર્મનું કાર્ય	(2) વેદ
(3) ખ્રિસ્તી ધર્મના સ્થાપક	(3) મહંમદ પયગંબર
(4) હજ	(4) સમાજશાસ્ત્રની શાખા
(5) ઈસ્લામ ધર્મના સ્થાપક	(5) સામાજિક નિયંત્રણ
(6) ધર્મનું કાર્યાત્મકવાદી અર્થઘટન	(6) ઈસ્લામ ધર્મનો આધારસ્તંભ
(7) હિન્દુ ધર્મ ગ્રંથ	(7) ઈસુ